

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อมิตต ---อกุศลธรรม เป็นอมิตร คือ ไม่ใช่มิตร”

อมิตต เป็นคำภาษาบาลีอ่านว่า อะ - มิต - ตะ มาจากคำว่า น (ไม่) กับคำว่า มิตต (มิตร, เพื่อน) แปลง น เป็น อ รวมกันเป็น อมิตต เขียนเป็นไทยได้ว่า อมิตร แปลว่า ไม่ใช่มิตร มีความหมายที่ลึกซึ้งอย่างยิ่ง ในที่นี้จะขอลำถึงในความหมายที่กล่าวถึงสภาพธรรมที่เป็นอกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง อกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่มีประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น เป็นอมิตรในภายใน เพราะเป็นโทษ เป็นสิ่งที่ไม่มีความประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับจิต เป็นเครื่องบั่นบอนกุศลธรรม กล่าวคือ อกุศลธรรมเกิดไม่ได้เลยในขณะที่อกุศลธรรมเกิดขึ้น และอกุศลธรรม ยังเป็นเหตุที่นำมาซึ่งผลที่ไม่ดีในภายหน้าด้วย มีการเกิดในอบายภูมิ ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนมากมาย เป็นต้น

ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ มลสูตร แสดงความเป็นจริงของ อกุศลธรรม ว่า เป็นสิ่งที่มีโทษเท่านั้น รวมถึง เป็นอมิตรในภายใน ด้วย ดังนี้ คือ

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย อกุศลธรรม ๓ ประการนี้ เป็นมลทินภายใน (มลทินของจิต) เป็นอมิตรภายใน เป็นศัตรูภายใน เป็นเพชฌฆาต ภายใน เป็นข้าศึกภายใน ๓ ประการเป็นไหน ? คือ โลภะ ๑ โทสะ ๑ โมหะ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย อกุศลธรรม ๓ ประการนี้แล เป็นอมิตร เป็นศัตรู เป็นเพชฌฆาต เป็นข้าศึก ภายใน”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นคำสอนที่น่าอัศจรรย์ เป็นไปเพื่อประโยชน์ แก่กุลแก่ผู้ที่มีโอกาสได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง พระองค์ทรงแสดงสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงด้วย พระปัญญาของพระองค์ที่ได้ทรงตรัสรู้สิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง เป็นคำสอนของบุคคลผู้ที่ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาตลอดระยะเวลาสี่อสงไขยแสนกัปป์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานมาก เพื่อที่จะทรงตรัสรู้ธรรมตามความเป็นจริง และไม่ใช่ว่าเพียงเพื่อตรัสรู้เฉพาะพระองค์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น แต่ทรงมีพระมหากรุณาที่จะทรงแสดงพระธรรมแก่กุลให้สัตว์โลกได้เข้าใจตามพระองค์ด้วย ดังนั้น คำสอนของสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเป็นคำจริง ที่ทำให้ผู้ฟังเกิดปัญญาที่จะรู้จักตัวเองและรู้จักสิ่งที่มีจริงทุกอย่างตามความเป็นจริง จนกระทั่งสามารถดับอกุศล ซึ่งเป็นสภาพธรรมฝ่ายที่ไม่ดีทั้งหลายได้

ในชีวิตประจำวัน แต่ละคนก็มีอกุศลมากด้วยกันทั้งนั้น เพราะเคยได้สะสมมานานแสนนาน ในสังสารวัฏฏ์ อกุศลเมื่อได้เหตุได้ปัจจัยก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ และเกิดขึ้นบ่อยมากเกือบจะตลอดเวลา กิเลสได้ เพราะถ้าอกุศลไม่เกิด ก็เป็นโอกาสที่อกุศลจะเกิดขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ถ้าไม่ได้อาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็จะไม่รู้เลยว่า ตนเองเป็นผู้มีอกุศลมากน้อยแค่ไหน เมื่อไม่รู้อกุศลตามความเป็นจริง ก็จะไม่สามารถละคลายอกุศลใดๆ ได้เลย หรือ อาจจะสำคัญผิดว่าตนเองไม่มีอกุศล

ก็เป็นได้ การที่จะรู้ความจริงอย่างนี้ได้ ก็ต้องฟังพระธรรม และพระธรรมทุกๆ คำ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ชั่วๆ บ่อยๆ เนื้อๆ ก็เพื่อให้ได้เข้าใจในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจในชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

อกุศลธรรม มีโลภะ (ความติดข้อง) โทสะ (ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ) โมหะ (ความหลง, ความไม่รู้) เป็นต้น ตรงกันข้ามกับการกระทำของมิตรทุกอย่าง เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริง ก็จะเข้าใจได้ว่า อกุศลธรรม ความดีทุกประการ ก็เหมือนมิตร เหมือนเพื่อนผู้หวังดีที่จะอำนวยความสะดวกสบาย ความสุข เกื้อกูลอุปการะให้คุณทุกประการ แต่สำหรับอกุศลธรรม เป็นธรรมที่ตรงกันข้าม คือ กระทำทุกอย่างที่มิตรไม่กระทำ เพราะฉะนั้น อกุศลธรรมก็เปรียบเหมือนผู้ไม่ใช่มิตร ย่อมเป็นปฏิปักษ์ต่อมิตร ดังนั้น ผู้ไม่ใช่มิตรจริง ๆ ของทุกท่าน ไม่ใช่อยู่ข้างนอกหรือว่าอยู่ภายนอกเลย แต่ว่าอยู่ภายในและใกล้ชิดที่สุด คือทุกขณะที่อกุศลธรรมเกิดขึ้น นำมาซึ่งโทษโดยส่วนเดียว ไม่นำมาซึ่งประโยชน์ใดๆ เลยแม้แต่น้อย เป็นไปเพื่อทุกข์ เพื่อความอยู่ไม่มีความสุข

การที่จะรู้จักอกุศลธรรมที่เกิดปรากฏกับตนเองตามความเป็นจริง ว่าเป็นธรรม ไม่ใช่เรา ที่จะนำไปสู่การขัดเกลายิ่งขึ้นนั้น ก็ต้องอาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ค่อยๆ สะสมความเข้าใจในความเป็นจริงของธรรมยิ่งขึ้น เข้าใจถึงความเป็นอนัตตาของสภาพธรรม ซึ่งเกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น บุคคลผู้มีอกุศลธรรม แล้วรู้ว่าตัวเองมีอกุศลธรรม ย่อมเป็นบุคคลผู้ประเสริฐ เพราะจากการรู้อย่างนี้ ย่อมเป็นเหตุทำให้บุคคลนั้น มีความเพียร มีความอดทน มีความจริงใจที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจ ถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงต่อไป เพื่อขัดเกลากุศลของตนเองให้เบาบาง ซึ่งต้องอาศัยกาลเวลาอันยาวนานเป็นอย่างยิ่งในการอบรมเจริญปัญญา ไม่ขาดการฟังพระธรรม เยี่ยงพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีต ซึ่งได้รับประโยชน์จากพระธรรม ดับอกุศลธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ใช่มิตรในภายในจิตใจของตนเองได้ ก็ล้วนแล้วแต่ได้อาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทั้งนี้

บุคคลผู้ที่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อดทนที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเท่านั้นจึงจะเห็นประโยชน์ของปัญญา เมื่อมีความเข้าใจพระธรรมตามความเป็นจริงแล้ว ก็จะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ระลึกถึงอกุศลธรรมของตนเอง โดยที่ค่อยๆ ขัดเกลากุศลธรรมเพราะเห็นโทษตรงตามความเป็นจริง แล้วอกุศลธรรมทั้งหลายก็จะค่อยๆ คลายลง และกุศลทั้งหลายก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นตามระดับขั้นของปัญญา

การที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรม ตลอด ๔๕ พรรษา โดยละเอียดโดยประการทั้งปวงนั้น ก็เพื่อให้บุคคลทั้งหลายได้เห็นโทษของอกุศลธรรม แล้วก็เจริญกุศลยิ่งขึ้น และถึงแม้ว่าพระองค์จะได้ทรงชี้ทางที่จะดับอกุศล แต่ก็ไม่ใช่ว่าทุกคนจะดับอกุศลที่ตนสะสมมาทั้งปวงได้ทั้งหมดในทันทีทันใดได้ แต่จะต้องอาศัยการเข้าใจในเหตุผลที่ทำให้รู้จักตัวเองตรงตามความเป็นจริง และการที่จะดับอกุศลทั้งหลาย ก็จะต้องอาศัยปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกที่จะต้องอบรมเจริญขึ้นจริงๆ ดังนั้นจึงมีหนทางเดียวเท่านั้น คืออบรมเจริญปัญญา เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในลักษณะของสภาพ

ธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริงเท่านั้น ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย ค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อยให้เวลากับสิ่งที่มีค่าที่สุดในสังสารวัฏฏ์.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]